Jaargang 1957 NA 22



# Schakels

## DE NEDERLANDSE ANTILLEN

### Onderwijs en Cultuur

UITGAVE VAN HET MINISTERIE VAN ZAKEN OVERZEE
PLEIN 1 . 'S-GRAVENHAGE

# INHOUD


*P. A. v. d. Hoeven* De organisatie van het Onderwijs

*A. W. Vogelsang* Het Bibliotheekwezen

*M. D. Thijs* Cultureel werk op Beneden- en Bovenwindse eilanden

*H. Dennert* Letterkundig leven

*E. Debrot-Reed* Dans als levenskunst

# *De organisatie van het onderwijs op de Nederlandse Antillen*

Staatkundig bezien zijn de zes eilanden, die tezamen de Nederlandse Antillen vormen georganiseerd als een eenheid, die het „land" genoemd wordt. Deze organisatie is enigszins te vergelijken met wat men in Nederland het „rijk" noemt. Daarnaast kennen wij de eilandgebieden Curaçao, Aruba, Bonaire en de Bovenwindse Eilanden, welke 4 eilandgebieden een vrij grote mate van zelfbestuur genieten en te vergelijken zijn met de Nederlandse gemeenten.

Een school heeft zowel betrekking tot het land als tot het eilandbestuur van het eiland, waar de school gevestigd is. Bij het land berusten de onderwijswetgeving en de onderwijsinspectie. Ook op de Nederlandse Antillen is het onderwijs „voorwerp van aanhoudende zorg van de regering" en via de inspecteur van het onderwijs oefent de minister contrôle uit, teneinde de regering in staat te stellen, op de hoogte van de gang van zaken te blijven. Mocht enig eilandbestuur in gebreke blijven op onderwijsgebied — men weigert b.v. door de oprichting van een school te voorzien in de dringende behoefte aan onderwijs in een bepaalde plaats — dan kan de landsregering dwingend optreden.

De regering heeft ook bevoegdheden in het geval, dat een eilandgebied de salarissen van de onderwijzers zo drastisch zou willen verlagen, dat het peil van het onderwijs daardoor in ernstig gevaar gebracht wordt.

Hier treedt duidelijk een verschil met Nederland naar voren: op de Antillen worden de salarissen vastgesteld door de eilandsbesturen, de lagere organen. Men heeft wel gevoeld, dat dit tot allerlei onaangenaamheden aanleiding zou kunnen geven en in de practijk vindt er dus steeds overleg plaats tussen de eilandsbesturen onderling en met de regering teneinde te voorkomen, dat het ene eiland het andere zou gaan beconcurreren via de salarisschalen. In deze tijd van schaarste aan bevoegde krachten is dit laatste zeker niet denkbeeldig.

De eilandsbesturen van de Nederlandse Antillen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de onderwijswetgeving. Zij moeten de scholen bouwen of laten bouwen; zij moeten de onderwijzers en onderwijzeressen benoemen of subsidie verstrekken teneinde de besturen van bijzondere scholen in staat te stellen dit te doen.



*Schoolgebouwen in Oranjestad*

De eilandsbegrotingen worden dus zwaar belast door de onderwijspost en de staatsrechtelijke structuur, die ik straks noemde brengt dan ook mee, dat menig volksvertegenwoordiger met schrik constateert, dat 50 % of meer van zijn eilandsbegroting voor onderwijs bestemd is. Dit zou de indruk wekken, alsof de Nederlandse Antillen veel meer dan andere landen over hebben voor het onderwijs, maar dat is schijn en uitsluitend het gevolg van de wijze van verdeling van de uitgaven tussen het „land" en de eilandgebieden. Toch baren deze uitgaven veel zorg, al zijn zij dan naar verhouding niet zo hoog als zij lijken. Want door de bevolkingsaanwas van 3 % per jaar, wat betekent, dat de bevolking van de Nederlandse Antillen in 25 jaar alleen al door het geboorte overschot verdubbeld zal zijn — heeft men telkenjare meer schoolruimte en meer onderwijzers nodig en de mate van aanwas is zeker groter dan in Nederland.

Curaçao b.v. moet jaarlijks voor een millioen gulden aan schoolgebouwen neerzetten, een bedrag, dat 4 % van zijn begroting uitmaakt. Het is dus geen

wonder dat de wetgever bepalingen heeft opgenomen om te maken, dat men in de toekomst niet door verlaging van de salarissen van de onderwijzers deze extra kosten probeert op te vangen en daarmee misschien op korte termijn wel enig soulaas bereikt maar op de duur het onderwijs toch ernstig benadelen zou.

Het voorgaande betekent vanzelfsprekend niet, dat salarisverlaging uitgesloten zou zijn, maar de bedoeling is slechts om de salarissen niet tot sluitpost op de onderwijsbegroting te maken tot schade van het onderwijs aan de jeugd. Deze kwestie is overigens nog niet aan de orde geweest.

De eilandgebieden mogen ook geen onderwijzers benoemen of een rooster samenstellen, zonder dat daarin de inspectie van het land gekend is. Dit is dus een andere wijze van contrôle door de regering: de onderwijzers moeten voldoende bevoegd zijn en speciale toestemming is nodig voor het in dienst stellen van onbevoegden. Helaas werken er op de Antillen nog vele onbevoegden, maar een verbetering is in zicht, hoewel dit maar langzaam gaat.

De eilandsbesturen van Curaçao en Aruba onderhouden ook een eigen inspectie en zijn bevoegd uitvoerende verordeningen te maken zoveel als dienstig mochten blijken, echter altijd in overeenstemming met de wetten van het land.

De bevolking van de Antillen is voor 90 % katholiek. Het meeste onderwijs wordt gegeven door — zoals dat in de volksmond heet — de „missie". Vroeger werkte de missie meestal met religieuzen, die uit verschillende orden in Nederland kwamen, maar in de laatste tijd neemt het aantal lekenonderwijzers en onderwijzeressen snel toe.

Naast dit katholieke bijzondere onderwijs bestaan enkele neutrale bijzondere scholen — uitgaande van de oliemaatschappijen — en sinds kort zowel op Curaçao als Aruba enige Protestantse bijzondere scholen. Op Curaçao trekken deze scholen nogal wat Surinaamse kinderen van wie de ouders tot de Evangelische Broedergemeente of andere denominaties behoren.

De financiering van de bijzondere scholen gaat op basis van hetgeen gemiddeld per leerling van het openbaar onderwijs uitgegeven wordt, terwijl de eisen voor de bevoegdheden en de salariëring dezelfde zijn als voor de mensen van het openbaar onderwijs. Overigens mogen de besturen van de bijzondere scholen wel boventallige onderwijzers aanstellen, maar die moeten dan op gelijke wijze als de anderen gesalarieerd worden.

Ook bij het bouwen van scholen mogen de besturen meer gelden besteden, dan zij vergoed krijgen, wat in het verleden wel eens wrijving heeft gegeven. Nu het dringend tekort aan schoolruimte tot de grootste soberheid bij de bouw noodzaakt komt die wrijving niet meer voor, omdat er geen aanleiding meer voor bestaat. Men bouwt zo eenvoudig mogelijk.

Zowel bij openbaar als bijzonder onderwijs treft men jongensscholen en meisjesscholen aan, hoewel men bij niet-katholieke scholen ook wel coëducatie kent. Dat bij het openbaar onderwijs jongens en meisjes gescheiden les

krijgen vindt waarschijnlijk zijn oorzaak in het feit, dat vele leerlingen van de openbare scholen katholiek zijn. Op de Antillen moet men n.l. constateren, dat de bevolking minder dan in Nederland aan katholiek zijn op godsdienstig gebied het katholiek zijn op andere terreinen verbindt.

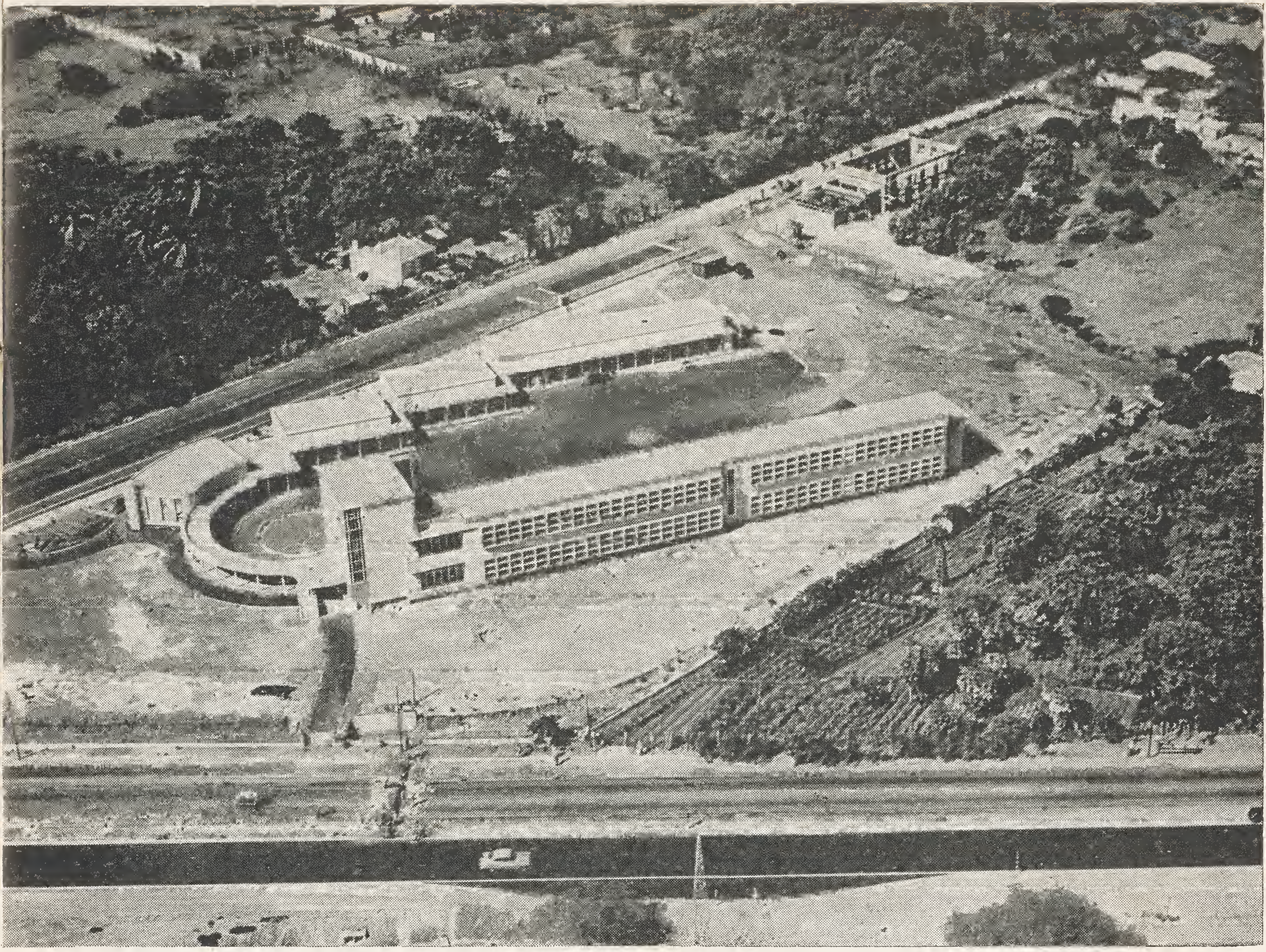
Zowel de onderwijzers van het openbaar onderwijs als die van het bijzonder zijn deelgenoten in hetzelfde pensioenfonds, zodat na pensionnering de verschillen tussen deze categorieën opgeheven worden. De katholieke onderwijzers zijn georganiseerd in een bond, Don Bosco, welke bond zich niet alleen met salariskwesties, maar ook met onderwijskundige vraagstukken bezig houdt, een goed geredigeerd maandblad uitgeeft en eigenlijk de enige organisatie op het gebied van het lager en ulo-onderwijs is.

De openbare en andere bijzondere onderwijzers zijn niet in een onderwijzersbond georganiseerd; de mensen van het openbaar onderwijs kunnen echter lid worden van de ambtenarenbonden en sommigen doen dit ook wel.

Wat de soorten van onderwijs betreft: voor het jonge kind is er kleuteronderwijs. Geconstateerd moet echter worden dat dit soort onderwijs evenals zijn pupillen nog in de kinderschoenen staat. Reeds jarenlang wordt er gesproken over verbetering maar het komt er nog steeds niet van. Dit is wel enigszins te begrijpen als men in herinnering brengt, wat ik straks opmerkte over de enorme groei van de bevolking, waardoor men zich al zorgen moet maken om het normale accres te kunnen opvangen. Wat zou het niet kosten als men daarnaast volledig gesubsidieerd kleuteronderwijs ging geven, met kleine klassen en bevoegde krachten? Telkenjare schrikt men weer voor de consequenties terug. Een opleiding voor onderwijzeres bij het voorbereidend onderwijs vergelijkbaar met Nederland is er dan ook niet en men kan wel zeggen dat de kleuterscholen — ook al door de zeer grote klassen — meer het karakter van bewaarscholen dan van onderwijsinstellingen hebben. De bijzondere kleuterscholen krijgen een kleine subsidie, welke bij lange na niet voldoende is om de school aan de meest elementaire eisen te laten voldoen.

Na de kleuterschool kan het kind naar de lagere school. Daarvan zijn verschillende soorten geweest, maar men kent op het ogenblik de gewone lagere school en de muloschool. Op de lagere school leren de kinderen evenals in Nederland lezen, schrijven en rekenen, aardrijkskunde, geschiedenis en natuurkunde en op de meeste scholen Engels en Spaans. Gymnastiek wordt nog lang niet algemeen gegeven door gebrek aan lokalen, de betere scholen doen wel aan sport en zwemmen, voor welke laatste bezigheid in de tropen alle aanleiding is. Ook hier is een tekort aan bevoegde krachten, maar dat zal wel niet opgelost worden, voordat er voldoende gymnastiek-lokalen komen. Vele kinderen blijven op school eten, waartoe overdekte ruimten gemaakt zijn, waardoor de passaatwind vrij waaien kan en de nodige koelte brengt.

Voor kinderen, die niet mee kunnen komen is er de mogelijkheid tot plaatsing op de school van het buitengewoon lager onderwijs. Dit soort onderwijs



*Pieter Stuyvesant College*

is eerst onlangs ingevoerd en het ligt in de bedoeling de bevoegdheden van de leerkrachten op het Nederlandse peil te stellen en ook in de salariëring tot uitdrukking te brengen, dat deze mensen meer dan de andere onderwijzers een inspannende taak hebben. Overigens valt deze taak ook voor de gewone onderwijzer niet mee, daar de meeste klassen erg groot zijn en vele kinderen door moeilijkheden met de taal niet zo gemakkelijk leren als anderen, die deze moeilijkheden niet kennen.

In de oorlog was men afgesloten van Nederland en daardoor deed de behoefte aan eigen middelbaar onderwijs zich gevoelen. Men richtte een Algemene Middelbare School op, die een cursusduur had van 3 jaar en na afloop een volwaardig H.B.S. diploma kon verstrekken. Toelating verkreeg men met het Mulo-diploma. Na de oorlog werden aan deze A.M.S. twee klassen onderbouw toegevoegd, zodat daarmee de eerste volledige vijfjarige H.B.S. geboren was. Op

grond van de gelijkstelling verrezen toen snel nog twee middelbare scholen; een katholieke jongens H.B.S. en een eveneens katholieke middelbare meisjesschool. Aan alle drie de scholen is een aparte opleiding voor onderwijzer toegevoegd, daar het niet wel mogelijk is op Curaçao ook nog eens drie kweekscholen te onderhouden. De leerlingen van deze literair-paedagogische afdeling krijgen verschillende vakken gelijk met de H.B.S.-ers onderwezen, maar doen een apart examen, dat een serie vrijstellingen verleent voor het later af te leggen onderwijzers-examen.

Curaçao, Aruba en Bonaire kennen elk nog een lagere technische school, terwijl de beide oliemaatschappijen een bedrijfsschool in stand houden. In verband met de reeds genoemde bevolkings-aanwas is een ruimere gelegenheid voor technische opleiding noodzakelijk en wordt dan ook herhaaldelijk door verschillende instanties bepleit.

En hiermede is de organisatie van het onderwijs op de Nederlandse Antillen wel in hoofdzaak behandeld. Zoals de lezer opgemerkt zal hebben ontbreken er allerlei facetten, die het Nederlandse onderwijs wel kent. Men heeft geen gymnasiale opleiding, geen huishoudscholen voor meisjes in Nederlandse zin, geen middelbaar technische scholen en geen universitair onderwijs. Met behulp van leergangen probeert de overheid deze hiaten aan te vullen, waar dat mogelijk is maar meestal stuurt men degenen, die onderwijs behoeven, dat op de Antillen niet gegeven wordt, met behulp van beurzen naar Nederland. In het begin van september ziet men Antilliaanse jongelieden in gecharterde vliegtuigen op Schiphol aankomen om in Nederland hun verdere studies te volgen.

Een jongen of meisje, dat wil en kan leren heeft dus door de onderwijs-organisatie alle gelegenheid zich te ontwikkelen en hoewel er naar Antilliaans inzicht nog vele wensen blijven is dat toch wel het voornaamste!

19-3-'57

# *Het bibliotheekwezen in de Nederlandse Antillen*

Het is de verdienste van het Algemeen Nederlands Verbond en met name van de Groep Nederlandse Antillen, de eerste en krachtige stoot gegeven te hebben tot het ontstaan van het bibliotheekwezen in de Nederlandse Antillen. Wel was daar rondom de eeuwwisseling de boekerij van de Club „De Gezelligheid", een Societeitsboekerij, uitsluitend toegankelijk voor de leden. Daar was ook een Patersbibliotheek, naar inhoud en aard eveneens een besloten boekerij, waaraan opeenvolgende generaties van priesters hun krachten hadden gegeven. Maar terwijl in Europa, ontstaan uit vroegere vormen van boekerijen, het begrip „Openbare Leeszaal en Bibliotheek" reeds gemeengoed geworden was, duurde het tot 1922 voordat zulk een boekerij op Curaçao kon worden geopend. Deze oprichting was ter sprake gekomen in de vergadering van het groepsbestuur van het Algemeen Nederlands Verbond in 1914. Dat was wel een zeer slecht gekozen tijdstip. Het Moederland, neutraal staatje tussen oorlogvoerende mogendheden, kon geen hulp bieden; de scheepvaartverbindingen maakten elk contact en iedere gedachtenwisseling met het Hoofdbestuur zeer moeilijk. En vanwaar zouden de boeken anders moeten komen dan uit Nederland? Geheel volgens de doelstelling van het Algemeen Nederlands Verbond zou de op te richten boekerij een zuiver Nederlands karakter moeten dragen. Ondanks de steun van vele burgers en ondanks het feit dat de gehele garnizoensbibliotheek werd toegezegd door de militaire commandant, duurde het door de eerste wereldoorlog nog acht jaar, voordat de openbare leeszaal werd geopend. Het Groepsbestuur was intussen tot het inzicht gekomen, dat het wel mogelijk was zulk een leeszaal te openen, maar niet om deze regelmatig aan te vullen en te onderhouden, gezien de financiële draagkracht van het Verbond in deze afdeling. Het Koloniaal Bestuur nam toen op zich de exploitatie ter hand te nemen; er werd een gebouw ter beschikking gesteld; er werd een beheerder aangesteld en een Raad van Toezicht benoemd. Voor de aanschaffing van boekwerken werd een bedrag op de begroting geplaatst.

De geschiedenis van de oprichting en de ontwikkeling van de Openbare Leeszaal van Curaçao is belangwekkend genoeg om U daar t.z.t. meer van te vertellen. Wij beperken ons vandaag tot een noodzakelijk beknopt overzicht van het bibliotheekwezen in de Nederlandse Antillen.

Wij noemden al de boekerij van de Club „De Gezelligheid" en de Openbare Leeszaal en het is niet zonder zin, dat wij beide bibliotheken in een adem




*Foto Hr. v. Meeteren*

herhalen: kort geleden werd namelijk de eerste boekerij overgedragen aan de Openbare Leeszaal. De 85 jaar oude Sociëteit moet dit jaar zijn sociëteitslokalen verlaten en in de nieuw op te trekken verblijven is geen ruimte voor een boekerij. De omstandigheid, dat het bibliotheekwezen op de Antillen zich zo gunstig heeft ontwikkeld, heeft er wellicht toe bijgedragen het Sociëteitsbestuur te doen besluiten, het boekenbezit over te dragen aan de Curaçaose gemeenschap.

Begon de Curaçaose Openbare Leeszaal in 1922 zijn werk met 1660 boeken en 588 leden, nu vragen meer dan veertigduizend boeken in de te beperkte ruimte om steeds meer strekkende meters boekenplank. Het aantal leden bedraagt nu 1650 en deze lenen jaarlijks 66.000 boeken. Dit betekent niet alleen een globale vooruitgang, maar ook een verhoogd individueel uitleencijfer dat sedert 1923 steeg van 18 tot 40 boeken per lid en per jaar.

In de Lees- en Studiezaal kan men ter plaatse vele handboeken, naslagwerken en encyclopaedieën raadplegen en een keuze doen uit meer dan 120 tijdschriften, dag-, week- en maandbladen, waaronder een tiental, dat per luchtpost arriveert uit Europa en Amerika. De Curaçaose Openbare Leeszaal bezit sinds kort een unieke collectie oude land- en zeekaarten, daterende vanaf de 16e eeuw; oude boeken, prenten en documenten van het Caraibisch gebied, vrijwel de enige openbare en toegankelijke collectie op dit gebied, waarover wij U een andermaal ook meer hopen te vertellen.

Van de oprichting af heeft de Openbare Leeszaal getracht de moeilijkheden van het isolement, moeilijkheden die kenmerkend zijn voor een boekerij op een zo ver van het eigen taalgebied gelegen eiland, op te vangen. Aan de behoeften werd zo goed als dat mogelijk was, voldaan. Daardoor bezit de Leeszaal ook een uitgebreide collectie wetenschappelijke werken. Sedert 1950 is deze collectie practisch niet meer uitgebreid tengevolge van een initiatief van het Cultureel Centrum Curaçao, dat tot oprichting van een Wetenschappelijke Bibliotheek besloot, met materiële steun van de Sticusa. Enkele maanden geleden besloot het Eilandsbestuur van Curaçao aan deze Wetenschappelijke Bibliotheek een jaarlijkse subsidie toe te kennen en de sectie wetenschappelijke boeken uit het bezit van de Openbare Leeszaal in permanente bruikleen af te staan. Deze Wetenschappelijke bibliotheek wil uitsluitend wetenschappelijke werken verzamelen en beschikbaar stellen van wetenschappelijke werkers, academici, leraren, studerenden en andere belangstellenden. De overdracht van de wetenschappelijke sectie van de openbare Leeszaal aan deze Bibliotheek zal in de eerstkomende maanden zijn beslag krijgen.

Vermeldenswaard zijn op Curaçao verder de boekerij van de Sociëteit Asiento, bestemd voor de personeelsleden van de hier gevestigde oliemaatschappij en hun gezinsleden; de bedrijfsbibliotheek van deze oliegemeenschap en voorts een aantal kleinere bibliotheken van parochies en verenigingen en schoolbibliotheekjes. Het is een verheugend teken, dat de overheid van de Nederlandse Antillen de lectuurzorg als een overheidszorg beschouwt. Zowel de Openbare Leeszaal op Curaçao als die op Aruba worden door de overheid en met name

door de respectievelijke eilandgebieden geëxploiteerd, overigens met aanzienlijke tekorten. De boekerijen op de andere eilanden ontvangen een jaarlijkse subsidie. Van de kleine boekerijen in de Antillen is het zeer moeilijk om statistisch materiaal bijeen te brengen. Daardoor is het niet mogelijk een juist overzicht te krijgen van de leesbehoeften en leesgewoonten. Een sociologisch onderzoek op het gebied van lectuurbehoeften zou wellicht belangwekkende gegevens aan het licht brengen.

Richten wij ons oog nu op het zustereiland Aruba. Veertig jaar geleden was daar een afdelingsboekerij van het Algemeen Nederlands Verbond. In 1923 was daar nog maar een gering deel van over. Op initiatief van het toenmalige hoofd van de Openbare Julianaschool in Oranjestad werden deze boeken verenigd met de reeds bestaande schoolbibliotheek. De Curaçaose Openbare Leeszaal schonk deze boekerij een aantal van haar dubbelen en zo voorzag deze boekerij een tijdlang in de leesbehoeften van de Arubanen. In 1950 werd er op Aruba pas een Openbare Leeszaal opgericht; gestart met een bezit van slechts 2000 banden, bleek deze Leeszaal een levensvatbaarheid te bezitten, die doet betreuren, dat niet eerder tot oprichting werd overgegaan. De boekerij bezit nu reeds 16.000 banden en het uitleencijfer steeg in vijf jaar van 15.000 tot 37.000 boeken per jaar! Sedert vorig jaar is de boekerij gevestigd in een gerestaureerd historisch gebouw, waar ook de jeugdleeszaal kon worden ingericht. Deze boekerij bevindt zich in de hoofdplaats Oranjestad en heeft in San Nicolas een filiaal. Verder is er in dit gebouw een jeugdleeszaal; een primeur in de Nederlandse Antillen, waarbij wij opmerken dat zulk een jeugdleeszaal dit jaar gereed komt op Curaçao.

Op Bonaire werd meermalen getracht een Openbare Leeszaal op te richten, waarin men tot nu toe niet geslaagd is. Lange tijd werden door de Curaçaose Leeszaal maandelijks enkele paketten boeken verzonden, welke door de actieve verpleegster, Zuster Höppner, werden verspreid. Deze toestand was verre van bevredigend. Wel was er een afdelingsboekerij van het Algemeen Nederlands Verbond en toen de bibliothecaris van de Openbare Leeszaal van Aruba enkele jaren geleden tijdelijk in Bonaire verbleef werd van deze gelegenheid gebruik gemaakt hem te verzoeken de situatie te bestuderen. Dr. Hartog stelde van zijn bevindingen een rapport op en voegde hier verschillende voorstellen aan toe. Naar aanleiding daarvan werd deze boekerij gereorganiseerd en in 1954 heropend. Er werden nog geen cijfers gepubliceerd; in het jaarverslag van het Eilandgebied Bonaire 1954 lezen wij, dat de belangstelling groeiend is en dat het Eilandgebied een jaarlijkse subsidie van *ƒ* 1200,— verleent. Overigens ontvangt deze boekerij materiële hulp van de Sticusa en het Cultureel Centrum Curaçao.

Zowel op Bonaire als op Curaçao en Aruba geniet het Nederlandse boek de voorkeur van het publiek. Anders is het op de Bovenwindse eilanden, waar het Engels de voertaal is. De totale isolatie en de locale structuur van de weinig

bevolkte eilanden maken de lectuurvoorziening op deze eilanden tot een moeilijke taak. Toch bezit ieder van deze eilanden een eigen boekerij. Op Saba en Sint Maarten werden Openbare Leeszalen opgericht ter gelegenheid van het Zilveren Regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina in 1923. De belangstelling is uiteraard niet groot, maar schijnt groeiend te zijn en de Regering stimuleert de leeslust door een jaarlijkse subsidie toe te kennen. De Openbare Leeszaal op Sint Eustatius draagt de naam Gertrude Judson Library. Gertrude Judson is een Amerikaanse die in 1922 het historisch zo belangwekkende eiland bezocht en zo onder de indruk kwam, dat zij haar boekerij aan de bevolking schonk. Dit voorbeeld werd door vele Amerikanen gevolgd en uit de verzameling van deze giften werd in 1924 de boekerij geopend met een bezit van 1400 banden. De regering steunt deze boekerij met een subsidie van *f* 800,— per jaar.

Deze snelle tocht langs de bibliotheken van de Nederlandse Antillen stond ons niet toe zo nu en dan even stil te staan om wat dieper in te gaan op de problemen welke zich hier voordoen in het bibliotheekwezen en de lectuurvoorziening. Ook de bereikte resultaten, uitgedrukt in sober cijfermateriaal, spreken op zichzelf te weinig wanneer men ze niet ziet in hun samenhang met deze problemen. Datgene wat bereikt werd, vaak ondanks de moeilijkheden, verdient echter respect. Wellicht dat wij U hierover in de toekomst meer kunnen vertellen.

21-8-'56

# *Cultureel werk op de Nederlandse Antillen*

Op de Nederlandse Antillen zijn twee Zusterstichtingen van de Nederlandse Stichting voor Culturele Samenwerking, werkzaam. Deze zijn het Cultureel Centrum Aruba en het Cultureel Centrum Curaçao. Dit laatste centrum streeft ernaar ook de belangen der overige vier eilanden der Nederlandse Antillen te behartigen.

Aan de hand van de activiteiten van deze beide centra, wilde ik U vertellen over het culturele leven op de Antillen en wel in het bijzonder over de mate waarin contact wordt gezocht met het Antilliaans publiek en hoe ernaar gestreefd wordt ook de openbare belangstelling in goede banen te leiden.

Want via voorstellingen van de filmliga's, lezingen voor een intellectueel publiek, instandhouding van een Wetenschappelijke Bibliotheek en dergelijke activiteiten wordt vooral de bovenlaag der bevolking van de Nederlandse Antillen bereikt. Het gaat ons echter thans voornamelijk om die grote rest: vrijwel de gehele bevolking van Bonaire, St. Maarten, St. Eustatius en Saba en dan die van het platteland, de zgn. kunuku, van Curaçao en Aruba en een groot deel van de stadsbevolking van het Curaçao en Aruba.

Een belangrijk medium bij dit werk is wel in de eerste plaats het visuele middel, voornamelijk de film en de filmstrip. Ook hierom is dit middel zo doeltreffend, omdat de taal hierbij een ondergeschikte rol speelt. Dezelfde film, dezelfde strip zijn daardoor zowel voor de Engelstalige bewoner van de Bovenwindse eilanden als voor de Papiamentu sprekende bewoner van de Benedenwindse eilanden bruikbaar.

Door regelmatige voorziening uit Nederland is het mogelijk, dat de dokter van St. Maarten aan de bewoners van zijn eiland films vertoont op het gebied van volkshygiëne, dat een onderwijzer op St. Eustatius aan de hand van filmstrips 's avonds lezingen houdt over landbouwmethoden, terwijl men b.v. ook op Bonaire wekelijks het recente Nederlandse nieuwsjournaal van Polygoon Profilti kan aanschouwen.

Op Curaçao en Aruba hebben zowel de Eilandsfilmdiensten als de Culturele Centra filmotheken, die aan belangstellende verenigingen en instellingen films uitlenen.

Om nog even bij de visuele middelen stil te staan: van tijd tot tijd worden er tentoonstellingen gehouden. Vanwege transportproblemen en gebrek aan expositiemogelijkheid op de andere eilanden zijn het vrijwel uitsluitend de groot-



*Curaçao's Museum*

ste eilanden Curaçao en Aruba, die tentoonstellingen kunnen organiseren, soms van werken van locale kunstenaars, waarvan men er op de Nederlandse Antillen verscheidene vindt. Vooral het Curaçao's Museum slaagt er in vrij geregeld nieuwe exposities te organiseren. Als regel echter trekken deze tentoonstellingen, zoals immers in Nederland ook het geval is, niet de grote massa van het publiek. Dat komt slechts opdagen, als het een bijzondere tentoonstelling betreft, zoals nu het geval was met de 15 augustus 1955 op Curaçao geopende grote tentoonstelling „Zó is Nederland". Zoals u toenmaals in de pers hebt kunnen lezen, werd deze tentoonstelling naar de Nederlandse Antillen en Suriname gezonden ter voorbereiding van het bezoek van H.M. de Koningin aan de Overzeese Rijksdelen in het najaar van 1955. Daar alles wat met dit bezoek samenhing de grootste belangstelling van de bevolkingen overzee gaande maakte en men ook overigens een wezenlijke belangstelling heeft voor het leven in Nederland, trok deze tentoonstelling enorm veel publiek. Al was het vacantie, toch onderbraken de schoolkinderen hun vacantie om speciaal onder leiding van hun onderwijzers in drommen deze tentoonstelling te gaan bezoeken. Aan dit succes is stellig niet vreemd dat met opzet deze expositie zó was samengesteld, dat ze gemakkelijk aansprak en feitelijk geen toelichting behoefde.



*Interieur Curaçao's Museum*

Op muzikaal gebied vindt men in de Nederlandse Antillen een rijke verscheidenheid van activiteiten. Allerwege zijn er conjunto's, bands, die niet alleen Zuid-Amerikaanse muziek, maar vooral ook Antilliaanse versies daarvan ten gehore brengen. De danza's en tumba's, op de Nederlandse Antillen gecomponeerd, genieten een grote populariteit, ook over de landsgrenzen. De composities van b.v. Padu Lampe en Edgar Palm vinden ook via de gramofoonplaten hun weg naar de vele bewonderaars op de eilanden.

Onder de conjunto's op Curaçao is er de laatste tijd één, die wel een bijzondere vermelding verdient. Ik bedoel de „Tipico Hermanos Gomez", een groep van een zevental muzikanten van zeer jeugdige leeftijd. Allen uit één gezin. De oudste van dit gezelschap is nog niet volwassen, de jongste telt slechts drie jaren. Het is de moeite waard om deze groep te horen musiceren. Een door het Cultureel Centrum geschonken harmonica geeft de melodie aan, terwijl

drums, maracca's en wiri voor de knappe en ingewikkelde rhythmiek zorgen. Vooral bij de festiviteiten voor de jeugd treden de Hermanos Gomez vaak en met succes op. Op Aruba richtten de frères voorts een jeugdharmonie op, die eveneens met veel animo concerten pleegt te geven.

Ook de bovenwindse eilanden leveren hun bijdrage tot het „koor" van muziekactiviteiten. St. Maarten en St. Eustatius bezitten, in navolging van verschillende Engelse eilanden in de omgeving, hun eigen Steelband. Voot diegenen onder U, die niet weten wat men hieronder verstaat, is het wellicht nuttig te vertellen dat zo'n band speelt op lege olievaten, die op verschillende hoogte afgezaagd worden, om b.v. een alt of een bas „stem" te verkrijgen. Elke drum wordt voorts van inkepingen voorzien om binnen het toonbereik van de drum de verschillende noten te produceren. Het beluisteren van zo'n „olievatenorkest" oftewel Steelband is een eigenaardige gewaarwording. Het voortgebrachte geluid doet wellicht nog het meest aan een carillon denken, al speelt bij een Steelband het rhythme ook weer een veel grotere rol dan bij een carillon.

Van de muziek naar de dans is — zeker voor de muziek op de Antillen — slechts één stap. Immers de muziek van conjunto en Steelband is voornamelijk muziek waarop gedanst dient te worden. Dit doet men dan ook graag en goed. Van jongsaf aan komt de Antilliaan in aanraking met de dans en met zijn aangeboren gevoel voor rhythme geeft hij zich daar graag aan over. Zeker geldt daar, dat de dans een onderdeel der folklore is, zoals b.v. tot uitdrukking komt als op Bonaire „Simadan", dat is Oogstfeest, gevierd wordt. De gehele bevolking van het dorp, jong en oud, man en vrouw, neemt aan zo'n feest al dansend deel, wat een kleurig en fleurig schouwspel oplevert.

Onder invloed van de door de Sticusa uitgezonden toneelregisseurs heeft ook het volkstoneel een nieuwe impuls gekregen. Paul Storm bracht enkele stukken van Molière in Papiamentu-bewerking, Henk van Ulsen bracht Marieken van Nimwegen, eveneens in Papiamentu-bewerking, als wagenspel tot in de kunuku. Hierbij bleek dat toneel in hun eigen taal gebracht en geprojecteerd tegen hun eigen omgeving een grote belangstelling bij de Antilliaanse bevolking weet te wekken. Hier en daar nam men zelf het initiatief en werd een toneelstuk in het Papiamentu geschreven voor het voetlicht gebracht.

Het bekendste voorbeeld hiervan is wel Juancho Picaflor, dat kort geleden werd opgevoerd. Dit toneelstuk verwierf een prijs in de door het Cultureel Centrum Curaçao vorig jaar uitgeschreven litteratuurprijsvraag. Men hoopte langs deze weg ook verborgen talenten te kunnen opsporen, want dat er onder de Antillianen wel degelijk dichters en schrijvers schuilen wist men reeds. Hier te lande is vooral Cola Debrot terecht als schrijver geëerd, maar ook namen als Pierre Lauffer, Charles Corsen e.a. verdienen in dit verband vermelding. Rondom het tijdens de oorlog opgerichte, maar sedert jaren niet meer verschenen tijdschrift „De Stoep" verzamelde zich een groep schrijvers, deels Antillianen, deels Nederlanders, die aan de litteraire activiteiten op de Antillen een goede stoot gaven.



*Oud-Curaçaose keuken (in het Museum)*

De kwaliteit der inzendingen voor de Litteratuurprijsvraag van 1954 viel echter over het algemeen genomen tegen. Toch vond men, vooral onder de Papiamentu-inzendingen, verscheidene zeer goede prestaties.

Op het gebied van de kunstnijverheid vindt men op Curaçao en Aruba ook buiten het onderwijs verschillende activiteiten. Op Curaçao bestaat een Vereniging Huisvlijt, die zich o.a. ten doel stelt de vervaardiging door de bevolking of door kunstnijverheidsgroepen van voorwerpen te stimuleren o.a. door de afzet ervan te bevorderen.

Ook op Aruba bestaan kunstnijverheidsgroepen, zowel van volwassenen als van kinderen, waarvan de goedgekeurde producten via de Touristencommissie hun weg naar de afnemer vinden.

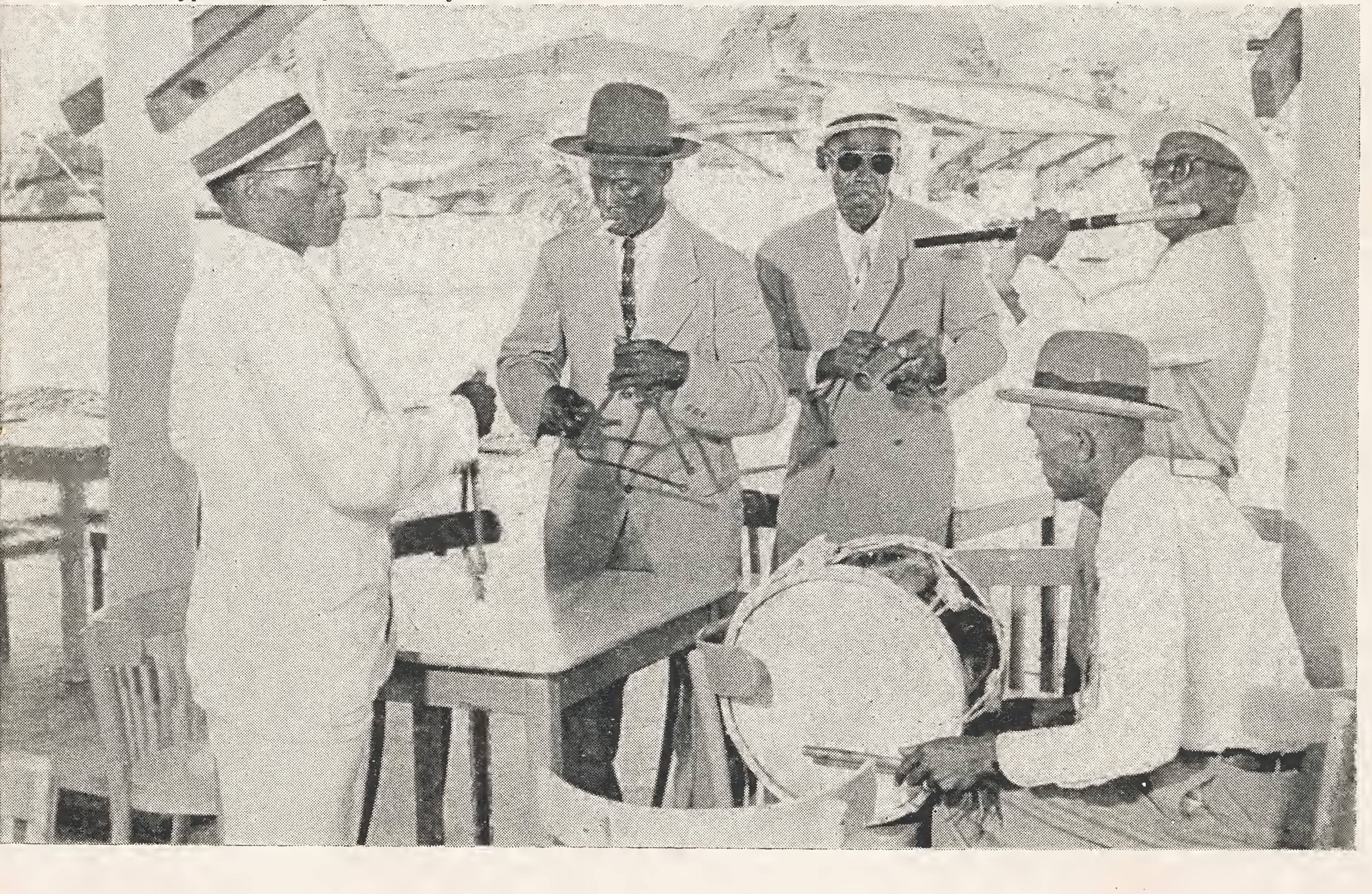
Kan men de activiteiten op het gebied der kunstnijverheid óók in het kader van de vrije tijdsbesteding belangrijk achten, nog op ander terrein wordt ook in

deze richting gewerkt. Enige maanden geleden werd op Curaçao opgericht het kindercircus „Bimm", welke naam gevormd werd uit de beginletters der namen der vier Prinsessen. In dit „circus" zijn alle optredenden, of het nu mensen of dieren betreft, kinderen die zelf hun costuums, maskers etc. onder leiding vervaardigen en een bijzonder aardig circusprogramma opbouwden, waarin paarden, apen, leeuwen, clowns, acrobaten, een gewichtsheffer en dansgroepjes optreden. In de tijd van weinig meer dan een maand werden ruim tien voorstellingen gegeven, waarvan jong en oud zeer genoten. Sommige dezer voorstellingen werden ook in de kunuku gegeven, waar de organisatie meestal pleegt te lopen via de buurtverenigingen, die op sociaal-cultureel terrein opbouwend werk onder de bevolking willen verrichten. Het Cultureel Centrum Curaçao tracht, bij zijn activiteiten in de kunuku, dan ook zoveel mogelijk aan te knopen bij deze buurtverenigingen.

Op cultureel gebied in de Nederlandse Antillen kan men van een rijke verscheidenheid van activiteiten spreken. Op sommige terreinen staat men nog maar aan het begin, op andere is men al ver gevorderd. Zeker is, dat alles wat op dit gebied op de Antillen gebeurt onze volle aandacht en sympathie waard is.

29-8-'55

*Een typisch Curaçaose „Conjuto"* *Foto Fischer*



# *Letterkundig leven*

Men zal zich misschien in Nederland hebben afgevraagd hoe de ontwikkeling van de letterkunde in de Nederlandse Antillen zich voltrekt in het kader van de nieuwe politieke status. Overal ter wereld kan men namelijk merken, dat met de politieke gedachten en wensen, in jonge staten de letterkunde gelijke tred houdt. In het ene land gaat de literatuur deze situatie vooraf, in andere weer wordt hij erdoor beïnvloed. Jonge schrijvers ontpoppen zich plotseling en men krijgt „bewegingen", die of sociaal of politiek of gewoon kunstzinnig zijn.

Het is waarschijnlijk nog iets te vroeg om met zekerheid te kunnen zeggen, dat de politieke ontwikkeling in de Antillen van grote invloed is geweest op de literatuur. Er is daarvoor nog te weinig gepubliceerd.

Wat wel gezegd kan worden, is, dat de Papiamentoaanhangers belangrijk gestimuleerd zijn. De drang om meer aandacht aan de landstaal te besteden wordt sterker. Er verschijnen meer publicaties en kranten in het Papiamento; het aantal zenduren voor de radio wordt groter, waarbij die in het Papiamento een belangrijk deel van de zendtijd opeisen.

Dit verschijnsel, dat men meer aandacht vraagt voor de landstaal, is mede oorzaak geweest, dat men deze taal aan nauwkeuriger studie is gaan onderwerpen. Ik moest dit even zeggen als inleiding om u een idee te geven van wat zich op de Antillen afspeelt.

In het raam van deze nieuwe ontwikkeling werd de behoefte gevoeld de problemen, die nauw hiermee verbonden zijn nader te bekijken. Het resultaat was de oprichting van een sociaalcultureel maandblad *„Christoffel"* genaamd, dat als een forum van jonge Antilliaanse kunstenaars en intellectuelen moet worden beschouwd. In dit maandblad worden opgenomen publicaties van jongere dichters als *Charles Corsen, Oda Blinder* en *Tipp Marugg,* afbeeldingen van beeldhouwwerken van *May Henriquez,* besprekingen en gedachten over het Papiamento van *Raul Römer* en *Nelly Winkel,* die in Nederland hebben gestudeerd. Dit blad vult dus als het ware aan, waar de publicaties van de in het Papiamentsschrijvende letterkundigen eindigen.

Want wat ongetwijfeld waar is, is, dat meer en meer van onze letterkunde in het Papiamento wordt geschreven. Er heeft zich een groep dichters en schrijvers gevormd, die merkwaardigerwijs, allen stammen uit een vereniging, die zich de *„Jolly Fellows Society"* noemt. Van hen wil ik noemen de dichter en schrijver

*Kees Martina, Ellis Juliana,* een gevangenbewaarder die voortreffelijke gedichten schrijft en ze even voortreffelijk voordraagt. Deze Ellis Juliana kunnen wij de eerste satyrische dichter van Curaçao noemen. Maar tegelijkertijd kan hij zeer gevoelig zijn. Heel bekend is zijn gedicht, waarin hij het lachen van een cynicus, een bandiet, een vader, een populaire figuur en een gek nadoet en dat eindigt met de ontroerende slotregel: Het lachen van een kind . . . nee, dat kan ik niet nadoen.

Eenzaam staat nog steeds *Pierre Lauffer.* Lange tijd hoort men niets van hem. Tot hij op zekere dag een ieder overrompelt met zijn typisch Curaçaose poezie, hard als de rotsen wanneer hij meent dat hij het onrecht moet hekelen, romantisch als hij een serenade zingt, lyrisch wanneer hij het eiland beschrijft waar hij veel van houdt. Door het *Cultureel Centrum Curaçao* is onlangs van hem een bundel uitgegeven, getiteld: *KUMBU.* Als voorbeeld van Lauffer's poezie laat ik hier enige vertaalde versregels volgen. Wanneer Pierre zijn eiland beschrijft zegt hij:

Dit klein stuk land
Dat in een gril van God
Uit de zee is gestoten
Behoort aan mij.

Droevig kijkt hij in de toekomst en vraagt zich af in een volgend gedicht:

Mijn Curaçao, mijn lief eiland
Tot hoever zal je gaan?
Hoelang moeten wij nog wachten
eer alle bloemen zijn gevallen?

Maar de stem van deze volksdichter kan donderen, wanneer hij in zijn „Weeklacht van een Slaaf" roept:

Duivelse duivel,
Zie de slagen op mijn rug,
Heel mijn lichaam bloedt.
Je hebt me met de zweep geslagen
Je hebt me door het veld gesleept
Je hebt me met de vuist geslagen
Je hebt me onnodig beledigd
Je hebt mijn moeder diep gegriefd
Je hebt me het eten onthouden.
Kijk, hier ligt je hond voor je voeten
Dood en bedorven, je wens is nu gestild
Straks barst ik
Maar mijn ziel zal jou voor altijd volgen.

De reden, waarom ik dieper op het werk van deze dichter, Pierre Lauffer, inga, is, omdat hij zich ook als doel voor ogen heeft gesteld oude Papiamentse

woorden, die verloren dreigen te gaan, te bewaren door ze in zijn gedichten te verwerken. Om die woorden te vinden beweegt hij zich veel tussen de mensen uit de buitendistricten en luistert hij naar de verhalen van de ouden van dagen. Het gevolg is, dat men gedichten krijgt met bijna onvertaalbare regels als: Ku sintura di mamundèngè, waarvan iedereen bij benadering weet wat hij bedoelt, maar niet kan omzetten in Nederlandse woorden. Pierre Lauffer is één van onze eerste schrijvers, die zich een daadwerkelijk paedagogisch doel voor ogen heeft gesteld.

Een jonge opvolgster, zij het in een andere vertelvorm, heeft hij gevonden in de 26-jarige *Sonja Garmers.* In haar persoon is Curaçao een schrijfster van kinderverhalen rijker geworden. Haar kinderverhalen in het Papiaments schrijft Sonja door lang naar grootmoeder te zitten luisteren, wanneer deze met haar kennissen samen zit en oude herinneringen ophaalt of voor haar kleinkinderen vertelt.

Bij al deze dichters en schrijvers missen wij echter nog een veelzijdigheid en geïnspireerdheid van *Cola Debrot.* Nu mogen we natuurlijk niet dezelfde eisen aan deze jongeren stellen, want hen ontbreekt het vergelijkingsmateriaal dat Europa aan een Cola Debrot biedt en de inspiratie van het gezelschap van bekende Europese schrijvers. Ook is het mogelijk, dat wij een evolutie meemaken, waarmee we eigenlijk heel blij moeten zijn. Wij zijn al een heel eind op weg, nu velen publiceren, die vroeger hun geestesprodukten in de kast wegborgen. Het merkwaardige doet zich daarentegen voor, dat onze bekenden, zoals Charles Corsen, Tip Marugg, Luc Tournier (ps. voor Dr. Engels), Oda Blinder, Cola Debrot en vele anderen stil zijn geworden. Luc. Tournier heeft nog een groot gedicht gepubliceerd: CONVERSATIE VOOR DE PRAUW, een sterk, goed ontwikkeld masker-spel. Van Tip Marugg wachten wij met spanning de verschijning van zijn roman „Weekend Pelgrimage" af. Cola Debrot dat weten wij zeker, zal ons eens met een nieuw belangrijk werk verrassen. Maar waar blijven de anderen?

Een stimulans is gevonden bij de Nederlandse literaire tijdschriften die belangstelling zijn gaan tonen voor het Antilliaanse werk. In het maandschrift „De Gids" verschijnen geregeld gedichten van Cola Debrot, terwijl in de Schrijversalmanak 1957 in Nederland gedichten van Charles Corsen, Dr. Engels, Cola Debrot en Henk Dennert zullen worden gepubliceerd. Het blijft jammer, dat men het niet-Antilliaans publiek moeilijk kennis zal kunnen laten maken met de klankrijke, soms heel gevoelige in het Papiamento geschreven gedichten.

Tot slot willen wij in deze causerie nog het een en ander vertellen over de uitgave van de „Antilliaanse Cahiers". Reeds lang wordt de behoefte gevoeld om te komen tot een samenbundeling van al wat in de Antillen is gepubliceerd. Maar daarnaast moet ook getracht worden nieuwe publicaties het licht te doen zien. Een redactie heeft zich gevormd, bestaande uit Cola Debrot, Henk Dennert en Jules de Palm, die op zich genomen heeft de „Antilliaanse Cahiers" uit te geven. Zoals wij al zeiden is het in de eerste plaats de bedoeling om het reeds

uitgegeven werk bijeen te brengen. Om de niet-Antilliaanse lezer enigszins bekend te maken met wat er in de Antillen is gepubliceerd, bevatte het eerste nummer van de Cahiers een inleiding tot de Antilliaanse letterkunde van de hand van Cola Debrot. Het tweede nummer was een bloemlezing uit het werk van hen die zich om de groep van het tijdschrift „De Stoep" hadden geplaatst, dus, Dr. Engels, Oda Blinder, Tip Marugg, Frits van der Molen en Hendrik de Wit, namen die zoals u hoort al een bekende klank hebben gekregen en die steeds weer op de voorgrond treden. Het derde nummer bevat drie Curaçaose portretten van Wim van Nuland (ps. van Pater Möhlmann). De volgende nummers zullen onder meer brengen de reeds genoemde roman van Tip Marugg en een vertaling van de bekende herinneringen van John de Pool, *Del Curazao que se va, het* Curaçao dat verdwijnt.

Verschillende vragen komen nu naar voren: hoe zal zich het Papiamento als taal van de schrijvers en dichters ontwikkelen? Zullen zij, ondanks het beperkte afzetgebied en de nog vrij geringe belangstelling van de bevolking, zich als een potentiële groep opwerpen of zullen zij tenslotte vermoeid de pen neerleggen? Wat is er gebeurd of wat gebeurt er met de nu merkwaardig stilzwijgende in het Nederlands schrijvende groep?

Zoals de zaken er nu voor staan, is er een grote belangstellende groep van in het Papiaments schrijvende jongeren, dat wegen zoekt om het geschrevene aan het publiek te brengen hetzij door radio-uitzendingen iedere maandagavond, hetzij door met advertenties gevulde uitgaven of publieke voordrachten. Deze jongeren verdienen, al is het niet alleen om hun enthousiasme dan wel voornamelijk om hun waarde als bestaande groep, onze belangstelling en medewerking.

22-10-'56

# *Dans als levenskunst in de Nederlandse Antillen*

Ieder land en ieder volk heeft zijn eigen dans. Wat Europa betreft kan men al aanstonds beginnen met het noemen van de Ierse jig, de Schotse Highland-fling om dan Zuidwaarts gaande bij de Italiaanse Tarantella terecht te komen. Men zou lang kunnen stilstaan in Spanje, waar de rijkste verscheidenheid van volksdansen uit heel Europa gevonden wordt, zelfs Rusland niet uitgezonderd. Het is niet moeilijk de oorzaak daarvan aan te wijzen. De Spaanse dans verenigt in zich de hoedanigheden van Oost en West, men zou ook kunnen zeggen: van Noord en Zuid.

Ik zal proberen nog duidelijker te zijn: De dansen van noordelijke landen bestaan bijna geheel uit snelle voetbewegingen, waarbij het lichaam stijf en strak wordt gehouden met slechts een of twee vaste houdingen van de armen, zo bijvoorbeeld de juist genoemde Ierse jig, de Highland-fling of de Baskische dansen van noordelijk Spanje.

Verder naar het Zuiden, neemt ook de torso het bovenlichaam aan de dans deel met de langoureuze bewegingen van het warme klimaat. Omgekeerd hebben, door de Moren, ook de Oosterse dansen de Spaanse beïnvloed. In die Oosterse dansen hebben torso en armen een nog ruimer scala en groter verscheidenheid van bewegingen. Er zijn zelfs sommige Oosterse dansen, waarbij alleen de armen bewegen en het lichaam in zittende houding blijft. Aldus is de Spaanse dans een synthese van al deze stijlvormen. De voeten slaan het rhythme, terwijl torso en armen in harmonische overeenstemming met dat rhythme golvende en vervloeiende bewegingen maken.

Het is een feit dat in tal van landen het volk, met uitzondering van de specialisten op het gebied van de folklore geen besef meer hebben van hun inheemse dansen, die in bepaalde gevallen dan ook verdwenen zijn. In het Oosten vervult de dans nog altijd een belangrijke functie in de folklore, en ook in de religie.

De dansen van de Caraïbische eilanden zijn voor hun bewoners even natuurlijk als het lopen. Het Spaanse element is er sterk en het is afkomstig van hun Zuid-Amerikaanse buren, die het op hun beurt weer uit Spanje zelf ontvingen. De Afrikaanse folklore maakt hen bovendien vitaal en fascinerend. Deze Caraïbische dansen hebben de laatste jaren in Noord Amerika en Europa grote invloed uitgeoefend op het dansen in danszalen en theaters, om te beginnen op de befaamde rumba, die van Cuba afkomstig is.

De andere eilanden hebben elk hun eigen variaties daarop. Op de Nederlandse Antillen, vooral in Curaçao, is het de Tumba. Daarnaast hebben Antillianen ook hun oogstdansen, zoals de Simandan van Bonaire. En een van de meest geliefde dansen op de Nederlandse Antillen is de wals, hun eigen wals, die ontstond uit een vermenging van de Europese wals, die de Europeanen daar brachten, en de syncopische Afrikaans-Spaanse rhythmen. Deze laatste hoedanigheid vermindert niet, maar accentueert zelfs de trieste melodie, die het wezen van de wals uitmaakt.

Wij denken aan de „Valse triste" van Sibelius en aan de Weense walsen, die schijnen te zeggen: „Dans, dans, wees nu vrolijk, want het leven gaat voorbij." Ik heb tranen gezien in de ogen van de oudere generatie op Curaçao, als zij hun zonen en dochters de wals zagen dansen.

Maar als de noodzaak gevoeld wordt het dansen te ontwikkelen tot iets meer dan een middel tot verstrooiing of plezier, dan heeft het lichaam vóór alles een zekere training en discipline nodig om gebruikt te kunnen worden als een instrument dat zich door beweging uitdrukt.
Dat is het begin van de danskunst.

Er zijn verschillende vormen, waaronder de dans zich voordoet: als amusement, in de danszaal; als vermaak, in revues en cabaret; als uitdrukkingsmiddel van een gemeenschap, in de volksdans, en tenslotte als kunst.

In Europa bereikte de danskunst een hoogtepunt met het Russisch ballet. In de jaren volgend op de Russische revolutie, toen Diaghilew zijn beroemde troep in Monte Carlo gevormd had, vestigden tal van voormalige leden van het Keizerlijk Ballet zich in verschillende delen van Europa en Amerika. Zij richtten daar dansscholen op en stichtten gezelschappen, en het was zonder de minste twijfel hun invloed en hun danstechniek, die de grondslag legde voor de uitstekende balletgroepen, die in Amerika, Engeland en Frankrijk ontstonden. Hieruit blijkt alweer, dat de ideale dansvorm ontstaat, wanneer de grote technische mogelijkheden versmolten kunnen worden met de inheemse dansen of de karakteristieke natuurlijke dansbewegingen van een bepaald land.

De Caraïbische eilanden bieden daarvan een voortreffelijk voorbeeld in de Neger-balletten van Berto Pasuko, de geboren danser van Trinidad, en een voorbeeld van een eersteklas dansrevue is Katherine Dunham's gezelschap.

Laat ons nu tot slot nog even nagaan hoe de dans op Curaçao zich ontwikkelt. Er zijn daar evenveel dansers-van-nature als er musici-van-nature zijn. Op het ogenblik studeert aan het Amsterdamse Conservatorium een Curaçao's musicus, Julian Coco, een geboren kunstenaar, die er zich niet mee tevreden kon stellen alleen maar te spelen wat gemakkelijk tot hem kwam. Datzelfde verlangen naar verder gaande studie bestaat eveneens bij de danskunstenaars.

Gelukkig voor hen deden zich een paar gunstige mogelijkheden voor. In de eerste plaats kon men in de Antillen, zoals in alle gemeenschappen, die bijzonder begaafde liefhebbers aantreffen, die in staat zijn gebruik te maken van wat

zij hebben gezien en het aan te passen aan het materiaal, waarover zij de beschikking hebben. Deze Curaçaoenaars stonden altijd klaar als er beroep op hen gedaan werd om dansen te arrangeren bij maatschappelijke gebeurtenissen op hun eiland. Er waren voorts de zelfgemaakte en zeer populaire revues van Mooie Galante en Romualdo Haust, die een uitstekend gebruik maakten van plaatselijke danstalenten. En tenslotte waren er hier en daar ballet-leraren die aan kleine groepen les geven.

Zo groeide de aan alle kanten bestaande belangstelling voor de dans voortdurend aan en in 1950 werd onder auspiciën van de Sticusa in Nederland in samenwerking met het Cultureel Centrum Curaçao een begin gemaakt met een trainingscursus in modern ballet onder bevoegde leiding.

Thans wordt hieraan gelukkig nog steeds voortgewerkt en zeer onlangs heeft het Cultureel Centrum van Curaçao, mejuffrouw Ina Thieme als leidster geëngageerd. Ina Thieme kreeg haar opleiding in Rotterdam bij mevrouw Corrie Hartong en bij het Scapino-ballet in Amsterdam.

Ik zou willen besluiten met de hoop uit te spreken dat de Antillen de juiste dansvorm mogen vinden om aan hun eigen dans in onze tijd uitdrukking te kunnen geven.

20-12-'54

Het Ministerie van Zaken Overzee geeft in de radiorubriek 'Rijksdelen Overzee' voorlichting over deze landen.

De onderwerpen van deze rubriek liggen op het terrein van Cultuur, Historie, Economie, Staatkunde, Sociale vraagstukken en Geografie.

De hieraan verbonden correspondentieclub 'De brievenbus gaat open' biedt aan de Nederlandse jeugd gelegenheid zelf in contact te treden met de jeugd in de Overzeese Rijksdelen.

Het correspondentie adres voor de rubriek is Postbus 115, Den Haag. Telefoonnummer 183861 (toestel 271)